

DOI: 10.26565/2220-8089-2021-40-06
УДК 327.83(477)“1991/...”

Ольга Євгеніївна Філатова

доцент кафедри міжнародних відносин,
міжнародної інформації та безпеки,

к. і. н.,

Харківський національний
університет імені В. Н. Каразіна,
мадан Свободи, 4, Харків, 61022,

olga.e.filatova@karazin.ua,

<https://orcid.org/0000-0003-2241-0257>

КУЛЬТУРНА ДИПЛОМАТІЯ УКРАЇНИ: ДОСВІД, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Культурна дипломатія досить нове поняття, проте являє собою потужний інструмент міжнаціональної та міждержавної комунікації. Через розгляд теоретичного та прикладного досвіду формування поняття культурної дипломатії з'ясовано її результативність як засобу лобіювання національних інтересів. Акцентовано увагу на існуванні елементів культурної дипломатії навіть в давніх цивілізаціях, що підтверджує ефективність даного інструменту «м'якої сили». Окреслено основні тенденції розвитку України як суверенного і повноправного актора на міжнародній арені. Визначено необхідність впровадження прогресивних методів дипломатії сучасною Українською державою для утвердження в геополітичному і культурному світовому просторі.

Розглянуто історичний досвід застосування культурної дипломатії для визначення ефективних форм і методів її застосування в процесі формування позитивного іміджу держави. Акцентовано увагу на досвіді багатьох сучасних європейських держав, особливо Франції, Німеччини, Великобританії, Польщі, а також США. З'ясовано, що наразі культурна дипломатія є важливим напрямком зовнішньої політики багатьох держав.

Прослідковано процес розвитку культурної дипломатії в Україні. Визначено основні етапи і ключові елементи державної політики в царині публічної дипломатії. Окреслено діяльність державних та громадських організацій в царині популяризації української культури, в середині країни та за її межами. Визначено умови для ефективної реалізації національних інтересів через культурні ініціативи – створення якісного контенту для експорту, продукту ефективної координації зусиль внутрішньополітичних, громадських сил та інших стейкхолдерів. Підкреслено, що для України культурна дипломатія, це «м'яка сила», стратегічний елемент зовнішньої політики, через яку можна знайти підтримку в інших країнах на суспільному рівні. Проте наразі державна стратегія розвитку культурної дипломатії лише формується, набуває нових форм, долучається до європейського досвіду.

Ключові слова: культурна дипломатія, публічна дипломатія, імідж держави, міжкультурна комунікація

Як цитувати: Філатова, О.Є. 2021. Культурна дипломатія України: досвід, проблеми та перспективи. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, серія «Питання політології» 40: 50-57. <https://doi.org/10.26565/2220-8089-2021-40-06>.

In cites: Filatova, Olha. 2021. Cultural Diplomacy of Ukraine: Experience, Problems and Prospects. *The journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series «Issues of Political Science»* 40: 50-57. <https://doi.org/10.26565/2220-8089-2021-40-06> (in Ukrainian).

Українська держава як суверенний і повноправний актор на міжнародній арені виступає зовсім недавно, що зумовлює виразні тенденції в українському суспільстві до самовизначення як в геополітичному так і в культурному світовому просторі. Події останніх років, як Революція Гідності, комплекс реформ та безумовний курс на інтеграцію в європейський економічний та культурний простір, привернули до України увагу світової спільноти.

У нових умовах, реалізація обраного політичного курсу має супроводжуватись активною позицією на міжнародній арені, відкритістю перед ключовими партнерами, прогресивними методами дипломатії. Виразником подібної позиції держави, з-поміж іншого, може бути культурна дипломатія.

Динаміка міжнародно-політичних відносин у межах сучасної системи визначає роль кожного актора, спираючись не лише на політичні, економічні ресурси, але й на культурний, духовний потенціал. Культурна спадщина, потенціал будь-якої держави можуть бути каталізатором виникнення міжкультурного діалогу, вагомої складової двосторонніх та багато сторінних відносин. Міжкультурна комунікація, як показує досвід, є одним із ефективних засобів лобювання національних інтересів, що зумовлює необхідність дослідження означеної проблеми.

Культурна дипломатія – поняття досить нове. Це – потужний інструмент укріплення позицій держави на міжнародній арені, але його, на жаль, сприймають в Україні несерйозно. Новизна термінів «публічна дипломатія» і «культурна дипломатія» зовсім не означає відсутність комунікації, дипломатичних відносин між народами і культурами, впродовж тисячолітньої історії людства. Елементи «культурної дипломатії» можна було спостерігати навіть в історії стародавнього світу, в Межиріччі, давньому Єгипті та Античному світі. Мандрівники, науковці, митці і торговці тоді були представниками публічної дипломатії, поширювали елементи культури, освіти і цінності певних народів, цивілізацій.

Поняття культурної дипломатії, хоч і є досить новим, та вже привернуло до себе увагу не лише політичних, а й наукових кіл. У Берліні функціонує Інститут

культурної дипломатії (Institute for Cultural Diplomacy), котрий опікується теоретичним дослідженням питання. У Державному департаменті США існує Консультативний комітет з культурної дипломатії, який опікується практичним втіленням ефективних теоретичних концепцій. Загалом питання культурної дипломатії в політичній науці досліджувались в працях М. Камінгса, С. Онуха, Дж. Ная та інших. В Україні ж вони залишаються малодослідженими. Теоретичну складову культурної дипломатії, особливості застосування в різних державних моделях, історію становлення в Україні досліджують такі вітчизняні дослідники, як О. Розумна, Н. Ржевська, І. Матяш, Г. Луцишин та інші. Проте аналіз культурної дипломатії як цінного ресурсу і чинника налагодження міжнародних стосунків є новим напрямом вітчизняних досліджень, але перспективним з огляду на можливості практичного застосування. Тому основними завданнями дослідження є розгляд історичного досвіду застосування культурної дипломатії для визначення її ефективних форм і методів у процесі формування позитивного іміджу держави, з'ясування інноваційної функції культури.

З середини ХХ ст. культурна дипломатія, як частина публічної дипломатії, стала інструментом впливу та частиною політичних програм керівників провідних країн світу. Подібна ситуація зумовлена ефективністю такого інструмента, адже на відміну від традиційної дипломатії, яка передбачала контакт тільки в рамках дипломатичного корпусу, публічна дипломатія спрямована на широкий загал іншої країни і намагається вести з нею двовекторну комунікацію, тобто діалог (Забіяка 2020). Подібні методи пояснюються концепцією «м'якої сили» (soft power), яка на відміну від «жорсткої сили», має здатність переконувати через культуру, цінності та ідеї (Ржевська 2018). Обґрунтована американським політологом Джозефом Наєм концепція «м'якої сили» включає в себе культурну дипломатію як структурну частину.

Дж. Най пояснює сформульовану ним концепцію так: «Коли традиційно запитували у політичному контексті «хто виграє?», відповідь була: виграє сторона з найбільшою армією; але у сучасному світі

іноді виграє сторона з найкращою історією. Тому здатність оприлюднити цю історію, вміння пояснити речі так, щоб впливати на людські думки, стають ключовими» (Nye 2019).

Зазначене твердження підтверджується на практиці досвідом багатьох сучасних держав. Наразі культурна дипломатія є важливим напрямком зовнішньої політики сучасних європейських держав, особливо для Франції, Німеччини, Великобританії, Польщі.

Яскравий приклад ефективності культурної дипломатії – польсько-німецьке примирення. Саме створення потужної культурної дипломатії Німеччиною сприяло змінам у сприйнятті держави, створенню її позитивного іміджу через діалог, заснований на спільних цінностях.

Культурна дипломатія ефективна не лише на локальному, а й на глобальному рівні, вона є суттєвим фактором впливу на розвиток міждержавних відносин через мережі культурних інституцій, створених європейськими державами та діючих за кордоном. До прикладу, в Україні діють такі організації, як Британська Рада, Французький Інститут, Польський Інститут, Гете Інститут, як складові частини діяльності дипломатичних установ.

Згадані установи є безумовними лідерами культурної дипломатії у світі, до сфери їхньої діяльності належить реалізація великих міжнародних культурних проєктів, об'єднання великих міжнародних спільнот, створення сприятливого простору для спілкування та обміну досвідом на міждержавному рівні. Та основним їх завданнями є лобіювання зовнішньополітичних інтересів держави через забезпечення міжкультурних комунікацій, продукування цінностей у різних соціально-культурних контекстах (Луцишин 2017: 27).

Знаковим, і дещо відмінним від європейського, є досвід здійснення культурної дипломатії США. «Культурна дипломатія» і «публічна» в дипломатичному арсеналі Сполучених Штатів широко використовуються, проте свідомо не відмежовуються як окремі види діяльності. Широка мережа урядових організацій, від створених у 1950-х роках Інформаційного Агентства США, міжнародних інформаційних мереж, як Голос Америки, освітніх центрів American House, до організації відділу

публічної дипломатії та публічної політики при Державному департаменті, втілювали стратегію публічної дипломатії, реалізовували основні вектори зовнішньої політики (Kiehl 2006). Ефективними і результативними методами культурної дипломатії США були і є програми обмінів. Започаткована 1946 року найвідоміша і наймасовіша Програма Фулбрайта, добре відома і сьогодні, свого часу стала новим етапом публічної дипломатії. Спрямована на надання грантів іноземцям і своїм громадянам з числа студентів, викладачів, фахівців для навчання в різних, переважно американських, установах, вона вдало лобіювала національні інтереси, пропагувала американські цінності. Адже серед випускників Програми Фулбрайта, та подібних їй, були не лише помітні постаті наукового світу, а й політичні діячі. Багато відомих державних діячів, світових лідерів мають американський диплом про вищу освіту, зокрема – колишній президент Франції Жак Ширак, колишній президент Грузії Михайло Саакашвілі, колишні генеральні секретарі ООН – Бутрос Бутрос Галі, Кофі Аннан, Пан Гі Мун, Генеральний секретар НАТО 1995-1999 років – Хав'єр Солана та багато інших (Розумюк 2006). З 1992 року Програма Фулбрайта адміністрована Інститутом Міжнародної Освіти (ІЕ) успішно існує і в Україні.

Досвід у царині культурної дипломатії європейських країн та США, безумовно, є корисним для його застосування на благо національним інтересам України. Досвід Сполучених Штатів є, поза іншим, знаковим. Україна, як союзна республіка Радянського Союзу, була об'єктом застосування «м'якої сили» з боку опонента в біполярному світі. Під час «холодної війни» культурні ініціативи були елементом процесу досягнення порозуміння на політичному рівні. Саме ці елементи завбачливо і результативно використовувала американська дипломатія. Варто лише згадати пісню гурту The Beatles «Back in the USSR», презентовану як заклик до порозуміння із радянською молоддю.

Цікавим є той факт, що Центр сучасного мистецтва при Києво-Могилянській академії – перша культурна інституція незалежної України, заснована за рахунок іноземного капіталу, створена на кошти

американського фінансиста Джорджа Сороса.

Скромні можливості Української держави на даному етапі її існування, звісно, не дають змоги використовувати всі методи з арсеналу культурної дипломатії США або країн Західної Європи, особливо широкомасштабні пропагандистські кампанії, засновані на міцній фінансовій підтримці держави і приватного капіталу. Проте є змога використати досвід побудови привабливого іміджу держави, скориставшись вже існуючими загальноєвропейськими та глобальними інституціями.

В Україні довгий час розвиток культурної дипломатії залишався безсистемним, не було навіть спроб теоретичного обґрунтування і розробки державної стратегії в цій сфері. Майже десятиліття, з часу проголошення незалежності, обов'язки презентувати і популяризувати українську культуру були покладені на культурно-інформаційні центри при дипломатичних установах України. Без чіткої стратегії, повноцінного фінансування і фахової підтримки, ці установи були малоефективні, не відповідали викликам часу і обмежувались у своїй діяльності лише представницькими заходами. На поч. 2000-х років розвиток культурної дипломатії був покладений на низку новостворених державних структур, як то Державне агенство популяризації культури України. Проте їхня діяльність була неефективною та малопомітною. Більш результативною була діяльність створеної 2011 р. некомерційної благодійної організації Фонд культурної дипломатії «UART». Його мета – популяризація української культури за кордоном, сприяння зближенню культур та підтримка історичної спадщини. Протягом кількох років організація відкрила ряд представництв в Україні, та за її межами – в Монако, Парижі, Дубаї (Розумна 2016), проводила конкурс молодих художників GRANT UART.

З середини 2010-х років спостерігається активізація культурних ініціатив в Україні, пов'язана зі змінами внутрішньополітичного характеру. Не зважаючи на проблеми в сфері культури, позитивні зміни мають місце бути. Сучасні реалії міжнародних відносин зумовили необхідність визначення пріоритетних напрямів української культурної дипломатії, орієн-

тованих на ЄС, США і Канаду та консолідацію сил у сфері української культури. Зокрема в складі Міністерства закордонних справ України було створено управління публічної дипломатії, яке, крім координаційних функцій, забезпечувало підтримку культурних проєктів для іноземних аудиторій. МЗС також було ініційовано Першим форумом культурної дипломатії України. 2015 р. прийнято рішення про створення Українського інституту – державної неурядової інституції мережевого типу з функціями культурної дипломатії (Розумна 2016: 28; Український інститут). Того ж року Україна приєдналася до проєкту «Креативна Європа». Розрахований на 2014-2020 роки, з бюджетом майже півтора мільярди євро, проєкт спрямований на підтримку європейського культурного сектора як пріоритетного напрямку соціально-економічного розвитку регіону (Creative Europe 2014). В той же час розвиток української культурної дипломатії активно підтримувався діаспорою. З її ініціативи створювались культурні, науково-освітні, молодіжні та релігійні організації, які сприяли формуванню позитивного іміджу української держави. З ініціативи представників діаспори в багатьох країнах створено українські центри, що сприяють розвитку міждержавних відносин, зокрема – Український інститут у Швеції, Український національно-культурний центр у Празі (Український інститут у Швеції).

Революція Гідності спровокувала, зпоміж іншого, створення мережі Global Ukrainians, одним із напрямків діяльності якої є культурна дипломатія. Створення такої мережі віддзеркалило систематизацію та координацію процесу співпраці між громадськими організаціями і державними структурами в середині країни та за кордоном.

На державному рівні пріоритетність заходів публічної дипломатії було визнано в 2017-2020 роках через механізм створення окремих структурних підрозділів у МЗС – Управління публічної дипломатії, Директорат публічної дипломатії, Департамент публічної дипломатії, Департамент комунікації та публічної дипломатії. Саме новостворена структура, до якої залучені структурні підрозділи центрального апарату МЗС, українські дипломатичні

установи на території України та за кордоном, Громадська рада при МЗС, Державна установа «Український інститут», наглядова рада Українського інституту, відповідні органи державної влади та місцевого самоврядування України, недержавні установи й організації, об'єднання громадян, координують роботу у сфері публічної дипломатії (Культурна дипломатія. 2021: 106). З 2017 року, згідно з постановою Кабінету Міністрів України № 165 від 22 березня 2017 р. (Про затвердження порядку 2017) публічна і культурна дипломатія, як важливий елемент зовнішньої політики держави, мають повноцінну фінансову підтримку закладену в бюджет.

Наразі до основних напрямів публічної і культурної дипломатії для нашої держави належать експертна дипломатія (залучення до роботи МЗС українських та закордонних фахівців в галузі культури, громадських та політичних діячів), залучення до співпраці діаспори як провідника позитивного іміджу України, популяризація сучасного українського мистецтва, подальша розбудова Українського інституту, розвиток Громадської ради при МЗС України, залучення інвестицій.

Подібна стратегія дала свої плоди. Було реалізовано ряд заходів та проектів, що привернули увагу до української культури, історії, покращили імідж держави. До них можна віднести масштабну кампанію з популяризації фільму «Кіборги», до переглядів, що, поміж іншого, відбувались у Конгресі США та Міжнародному суді в Гаазі, запрошувались іноземні політичні діячі, лідери думок, іноземні громадяни; іміджевий політичний проект «Крим – чотири роки окупації», презентований широкому європейському загалу; участь колишніх політичних в'язнів – журналіста Р. Суценка та режисера О. Сенцова в івентах культурної дипломатії у Словаччині, Франції, Польщі (Культурна дипломатія 2021: 110). Особливої уваги заслуговує процес популяризації українського кінематографу. За підтримки закордонних дипломатичних установ України проводились українські івенти на Канському кінофестивалі, презентовано сучасне українське кіно на фестивалі «Toronto International Film Festival». Майданчиком для реалізації культурної дипломатії України є також видавничі галузь, а саме міжнародні книж-

кові виставки та ярмарки. Український продукт представлений на «Salon du Livre de Paris», Празькому міжнародному книжковому ярмарку «Світ книги», Франкфуртському міжнародному книжковому ярмарку, Міжнародній книжковій виставці «Buch Wien» та ін. У сучасному глобалізованому світі головним інструментом формування громадської думки є механізм подачі інформації. Громадська рада при МЗС України є дієвим інструментом взаємодії з громадськістю через проваджені інформаційно-іміджеві кампанії, як то #JusticeForMH17, або висвітлення започаткованих Україною конференцій, форумів – «Ukraine Reform Conference», «RE:THINK: Invest in Ukraine».

Результативна діяльність державних неурядових організацій також припадає на останні роки. Заснований 2017 р. Український інститут розпочав свою повноцінну роботу лише 2019 року після обрання очільника і штату установи. Український інститут як профільна установа у сфері культури реалізує проекти в країнах ЄС та США, зокрема у 2019 р. проводив заходи у межах Року України в Австрії, ініціює дослідницькі проекти, приміром, такий, як спільне з Міжнародним фондом «Відродження» дослідження ставлення іноземних фахових аудиторій до України, її культури. Заснований 2017 року Український культурний фонд як інструмент сприяння розвитку національної культури мав сприяти її інтегруванню в культуру світову через створення конкурсних грантових та інституційних програм. Фонд сприяє міжнародній співпраці в галузі культури через створення і підтримку проектів, таких як «Революційуймо» (українсько-голландський проект) (Революційуймо 2018), «Чорнобильдорф» (українсько-австрійський проект) (Чорнобильдорф) та інші.

Для України культурна дипломатія, це «м'яка сила», стратегічний елемент зовнішньої політики, через яку можна знайти підтримку в інших країнах на суспільному рівні, реалізовувати національні інтереси. Та це можливо лише за умови створення якісного контенту для експорту, продукту ефективною координації зусиль внутрішньополітичних, громадських сил та інших стейкхолдерів.

Наразі державна стратегія розвитку культурної дипломатії лише формується,

вона набуває нових форм, долучається до європейського досвіду. Державні інституції, громадські організації, активісти і волонтери ініціюють дні культури, культурні обміни та виставки, конференції, фестивалі, форуми, тижні моди та інші заходи, що сприяють формуванню позитивного іміджу Української держави (Луцишин 2017).

Розвиток культурної дипломатії в державі – індикатор ефективності зовнішньополітичного курсу, запорука авторитетності на міжнародній арені.

Розвиток культурної дипломатії впливає на ефективність зовнішньополітичного курсу держави, додаючи їй престижності та авторитетності. Основна мета культурної дипломатії України – формування через міжнародне співробітництво і міжкультурний діалог позитивного іміджу нашої держави. Її досягнення пов'язано із засвоєнням європейського досвіду, поєднанням історичного минулого і сучасного, зосередженням на стратегічній цілі – захисті національних інтересів. Культурна дипломатія в Україні лише починає розвиватись і стикається з низкою проблем і перепон, пов'язаних з браком досвіду координуючих установ, з браком фінансування і непростою політичною обстановкою. Формування позитивного іміджу України на міжнародній арені узгодженими методами культурної дипломатії, заснованими на національній ідеї, є важливим елементом інтеграції нашої держави в європейський і загальносвітовий політичний та економічний простір.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Забіяка, І. 2020. *Культурна дипломатія: від самопізнання до самопрезентації*. URL: <https://uaculture.org/texts/kulturna-dyplomatiya-vid-samopiznannya-do-samoprezentacziyi/>
2. Ржевська, Н. Ф. 2018. “Культурна дипломатія України: сучасний стан та перспективи”, *Міжнародні відносини Серія “Політичні науки”*. 18-19. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/3377/3055
3. Nye, Joseph. 2019. *On the Future of Soft Power and Public Diplomacy*. URL:

- https://www.youtube.com/watch?v=q75uTqz5XS4&ab_channel=USCAnnenberg
4. Луцишин, Г., Гончарук, А. 2017. “Особливості розвитку культурної дипломатії України в сучасних умовах”, *Гуманітарні візії: наук. журн. / Нац. ун-т “Львів. політехніка”*. Вип. 3. 1: 25-30.
5. Kiehl, W. 2006. *America’s Dialogue with the World*. Washington DC: Public Diplomacy Council. URL: <http://www.nyu.edu/brademas/pdf/kiehl.pdf>
6. Розумюк, В. 2006. “Культурно-пропагандистський вимір сучасної зовнішньої політики США”, *Українська національна ідея: реальності та перспективи розвитку*. Львів: Львівський національний політехнічний інститут. Вип. 17. 28–33.
7. Розумна, О. П. 2016. *Культурна дипломатія України: стан, проблеми, перспективи*. URL: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/kultu_dypl-26841.pdf
8. *Український інститут*. URL: <https://ui.org.ua/>
9. *Creative Europe*. 2014. URL: http://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/opportunities/index_en.htm
10. *Український інститут у Швеції*. URL: <https://ukrainskainstitutet.se/ua/>
11. *Культурна дипломатія*. 2021. Навч. посібник / за заг. ред. І.Б. Матяш, В.М. Матвієнка; Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка; Наукове товариство історії дипломатії та міжнародних відносин. Київ: ДП «ГДІП».
12. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансової підтримки забезпечення міжнародного позитивного іміджу України, забезпечення діяльності Українського інституту та здійснення заходів щодо підтримки зв'язків з українцями, які проживають за межами України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/165-2017-%D0%BF#Text>
13. “Революційнуємо”. 2018. URL: <https://ucf.in.ua/archive/5f1569060020ed37d5334f33>
14. “Чорнобильдорф”: стартував новий міжнародний оперний проєкт, 2020. URL: <https://artarsenal.in.ua/povidomlennya/chornobyldorf-startuvav-novuj-mizhnarodnyj-opernyj-projekt/>

Стаття надійшла до редакції 22.09.2021.

Стаття рекомендована до друку 05.10.2021.

Olha Filatova

Associate Professor of the Department of International Relations,
International Information and Security,
Candidate of History Science,
V. N. Karazin Kharkiv National University,
4 Svobody Sq., Kharkiv, 61022, Ukraine,
olga.e.filatova@karazin.ua,
<https://orcid.org/0000-0003-2241-0257>

CULTURAL DIPLOMACY OF UKRAINE: EXPERIENCE, PROBLEMS AND PROSPECTS

Cultural diplomacy is a fairly new concept, but it is a powerful tool for interethnic and interstate communication. Consideration of theoretical and applied experience in the formation of the concept of cultural diplomacy clarifies its effectiveness as a means of lobbying national interests. Emphasis is placed on the existence of elements of cultural diplomacy, even in ancient civilizations, which confirms the effectiveness of this instrument of «soft power».

The main tendencies of Ukraine's development as a sovereign and fully-fledged actor in the international arena are outlined. The necessity of introduction of progressive diplomacy methods by the modern Ukrainian state for establishment in the geopolitical and cultural world is determined. The historical experience of using cultural diplomacy to determine effective forms and methods of its application in the process of forming a positive image of the state is considered. Emphasis is placed on the experience of many modern European countries, especially France, Germany, Great Britain, Poland and the United States. It has been found that cultural diplomacy is currently an important area of foreign policy in many countries.

The process of development of cultural diplomacy in Ukraine is viewed. The main stages and key elements of public policy in the field of public diplomacy are identified. The activity of state and public organizations in the field of popularization of Ukrainian culture, inside the country and abroad is outlined. The conditions for the effective realization of national interests through cultural initiatives are determined. The creation of quality content for export, that is a product of effective coordination of efforts of domestic political, social forces and other stakeholders is outlined. The author highlights that cultural diplomacy is a "soft power" for Ukraine, a strategic element of foreign policy, through which support can be found in other countries at the public level. However, currently the state strategy for the development of cultural diplomacy is just being formed, it is gaining new forms, adopting the European experience.

Keywords: cultural diplomacy, public diplomacy, state image, intercultural communication

REFERENCES

1. Zabyaka, I. 2020. *Cultural diplomacy: from self-knowledge to self-presentation*. URL: <https://uaculture.org/texts/kulturna-dyplomatiya-vid-samopiznannya-do-samoprezentaciyi/> (in Ukrainian).
2. Rzhetskaya, N. 2018. "Cultural diplomacy of Ukraine: current status and prospects", *International Relations Political "Science Series"*. 18-19. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/3377/3055 (in Ukrainian).
3. Nye, Joseph 2019. *On the Future of Soft Power and Public Diplomacy*. URL: https://www.youtube.com/watch?v=q75uTqz5XS4&ab_channel=USCAnnenberg
4. Lutsyshyn, G., Goncharuk, A. 2017. "Features of the development of cultural diplomacy of Ukraine in modern conditions", *Humanitarian visions: science. magazine / Nat. Lviv Polytechnic University*. Issue 3. 1. 25-30 (in Ukrainian).
5. Kiehl, W. 2006. *America's Dialogue with the World*. Washington DC: Public Diplomacy Council. URL: <http://www.nyu.edu/brademas/pdf/kiehl.pdf>
6. Rozumyuk, V. 2006. "Cultural and propaganda dimension of modern US foreign policy", *Ukrainian national idea: realities and prospects of development*. Lviv: Lviv National Polytechnic Institute. Issue. 17. 28-33.
7. Rozumna, O. 2016. *Cultural diplomacy of Ukraine: state, problems, prospects*. URL: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/kultu_dypl-26841.pdf
8. *Ukrainian Institute*. URL: <https://ui.org.ua/>
9. *Creative Europe*. 2014 URL: http://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/opportunities/index_en.htm
10. *Ukrainian Institute in Sweden*. URL: <https://ukrainskainstitutet.se/ua/>

11. *Cultural diplomacy*. 2021. Teaching. manual / for general ed. IB Matyash, VM Matvienko; Institute of International Relations of Taras Shevchenko National University; Scientific Society for the History of Diplomacy and International Relations. Kyiv: State Enterprise «GDIP».

12. On approval of the Procedure for the use of funds provided in the state budget for financial support of the international positive image of Ukraine, ensuring the activities of the Ukrainian Institute and implementing measures to maintain ties with Ukrainians living outside Ukraine. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/165-2017-%D0%BF#Text>

13. “Let’s revolutionize”. 2018. URL: <https://ucf.in.ua/archive/5f1569060020ed37d5334f33>

14. “Chornobyldorf”: a new international opera project has started. URL: <https://artarsenal.in.ua/povidomlennya/chornobyldorf-startuvav-novyj-mizhnarodnyj-opernyj-projekt/>

The article was received by the editors 22.09.2021

The article is recommended for printing

05.10.2021.

Ольга Евгеньевна Филатова

доцент кафедры международных отношений,
международной информации и безопасности,

к. ист. н.,

Харьковский национальный университет

имени В. Н. Каразина,

пл. Свободы, 4, Харьков, 61022,

olga.e.filatova@karazin.ua,

<https://orcid.org/0000-0003-2241-0257>

КУЛЬТУРНАЯ ДИПЛОМАТИЯ УКРАИНЫ : ОПЫТ, ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ

Культурная дипломатия довольно новое понятие, но представляет собой мощный инструмент межнациональной и межгосударственной коммуникации. Через рассмотрение теоретического и прикладного опыта формирования понятия культурной дипломатии выяснена ее результативность, как способа лоббирования национальных интересов. Акцентировано внимание на существовании элементов культурной дипломатии даже в древних цивилизациях, что подтверждает эффективность данного инструмента «мягкой силы».

Обозначены основные тенденции развития Украины как суверенного и полноправного актора на международной арене. Определена необходимость внедрения прогрессивных методов дипломатии современным украинским государством для утверждения в геополитическом и культурном мировом пространстве. Рассмотрен исторический опыт использования культурной дипломатии для определения эффективных форм и методов ее применения в процессе формирования положительного имиджа государства. Акцентировано внимание на опыте многих современных европейских государств, особенно Франции, Германии, Великобритании, Польши, а также США. Выяснено, что культурная дипломатия является важным направлением внешней политики многих государств.

Прослежен процесс развития культурной дипломатии в Украине. Определены основные этапы и ключевые элементы государственной политики в области публичной дипломатии. Обозначена деятельность государственных и общественных организаций в области популяризации украинской культуры, внутри страны и за ее пределами. Определены условия для эффективной реализации национальных интересов через культурные инициативы – создание качественного контента для экспорта, продукта эффективной координации усилий внутриполитических, общественных сил и других стейкхолдеров. Подчеркнуто, что для Украины культурная дипломатия – это «мягкая сила», стратегический элемент внешней политики, через которую можно найти поддержку в других странах на общественном уровне. Однако государственная стратегия развития культурной дипломатии только формируется, она приобретает новые формы, приближается к европейскому опыту.

Ключевые слова: культурная дипломатия, публичная дипломатия, имидж государства, межкультурная коммуникация.